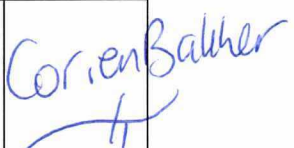

Programma van Eisen Duinstraat, rotonde			
Locatie	Duinstraat, rotonde		
Projectnaam	DUS19a		
Plaats binnen archeologisch proces			
X IVO – Overig (IVO-O, volgens Haags Protocol)			
Opsteller	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
Auteur	Drs. A. Meering Dienst Stadsbeheer, Afdeling Archeologie & Natuur- en Milieueducatie, gemeente Den Haag Prins Hendrikstraat 39 Postbus 12651 2500 DP Den Haag 070 – 353 6296 astrid.meering@denhaag.nl	6-12-2018	Am
Senior KNA archeoloog	Drs. K. Lehmann Dienst Stadsbeheer, Afdeling Archeologie & Natuur- en Milieueducatie, gemeente Den Haag Prins Hendrikstraat 39 Postbus 12651 2500 DP Den Haag 070-3536543/06-12733845 karsten.lehmann@denhaag.nl	7-12-2018	kl
Hoofd Beleid en Beheer (controle/goedkeuring)	Drs. M.M.M. Alkemade Dienst Stadsbeheer, Afdeling Archeologie & Natuur- en Milieueducatie, gemeente Den Haag Prins Hendrikstraat 39 Postbus 12651 2500 DP Den Haag 070 – 752 6441 / 06 55737540 monica.alkemade@denhaag.nl	11-12-2018	mmmd
Opdrachtgever	N. Rabbers Dienst Stadsbeheer/Opdrachtgeving Spui 70 Postbus 12600 2500 DJ Den Haag 070-0615832475 Nico.rabbers@denhaag.nl		

Goedkeuring bevoegde overheid			
	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
☒ Gemeente	Drs. C.B. Bakker Dienst Stadsbeheer, Afdeling Archeologie & Natuur- en Milieueducatie, gemeente Den Haag Prins Hendrikstraat 39 Postbus 12651 2500 DP Den Haag 070 – 353 6640 / 06 50290794 corien.bakker@denhaag.nl	11/12/ 2018	Corien Bakker
☐ Provincie			
☐ Rijk			
☐ Overig			
Kennisgeving Depothouder/eigenaar	Drs. M.M.M. Alkemade Dienst Stadsbeheer, Afdeling Archeologie & Natuur- en Milieueducatie, gemeente Den Haag Prins Hendrikstraat 39 Postbus 12651 2500 DP Den Haag monica.alkemade@denhaag.nl	11-12 2018	

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS ONDERZOEKSGBIED	5
HOOFDSTUK 2 AANLEIDING EN MOTIVERING VAN HET ONDERZOEK.....	5
2.1 Aanleiding en motivering	5
HOOFDSTUK 3 EERDER UITGEVOERD ONDERZOEK.....	6
HOOFDSTUK 4 GESPECIFICEERDE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING	6
4.1 Regionale archeologische en cultuurlandschappelijke context	6
4.2 Aard en ouderdom van de verwachte vindplaats(en)	7
4.3 Archeologische stratigrafie en diepte van vondstlagen	8
4.4 Gaafheid en conservering.....	8
HOOFDSTUK 5 DOELSTELLING EN VRAAGSTELLING.....	8
5.1 Doelstelling	8
5.2 Relatie met NOaA en/of andere onderzoekskaders	8
5.3 Vraagstelling	9
5.4 Onderzoeksvragen	9
HOOFDSTUK 6 METHODEN EN TECHNIEKEN.....	9
6.1 Methoden en technieken	9
6.2 Strategie.....	9
6.3 Structuren en grondsporen.....	10
6.4 Aardwetenschappelijk onderzoek	10
6.5 Vondstmateriaal en monsters	10
6.6 Dateringstechnieken.....	10
6.7 Beperkingen	10
HOOFDSTUK 7 UITWERKING EN CONSERVERING	10
7.1 Structuren en grondsporen.....	10
7.2 Analyse aardwetenschappelijke gegevens.....	10
7.3 Vondstmateriaal.....	11
7.4 Beeldrapportage	11
HOOFDSTUK 8 (DE)SELECTIE EN CONSERVERING.....	11
8.1 Selectie materiaal voor uitwerking	11
8.2 Selectie materiaal voor deponering en verwijdering	11
8.3 Selectie materiaal voor conservering	11
HOOFDSTUK 9 DEPONERING.....	11
9.1 Eisen betreffende depot	11
9.2 Te leveren product	11
HOOFDSTUK 10 RANDVOORWAARDEN EN AANVULLENDE EISEN	12
10.1 Personele randvoorwaarden.....	12
10.2 Overlegmomenten.....	12
10.3 Kwaliteitsbewaking, toezicht, overleg en evaluatie.....	12
10.4 Overige randvoorwaarden en aanvullende eisen	12
HOOFDSTUK 11 WIJZIGINGEN TEN OPZICHTE VAN HET VASTGESTELDE PVE ...	12
11.1 Wijzigingen tijdens het veldwerk	12
11.2 Belangrijke wijzigingen	12
11.3 Procedure van wijziging na de evaluatiefase van het veldwerk	12

11.4 Procedure van wijziging tijdens uitwerking en conservering 12

LITERATUUR EN BIJLAGE.....13

AFBEELDINGEN14

HOOFDSTUK 1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS ONDERZOEKSGBIED

Project	DUS19a
Provincie	Zuid-Holland
Gemeente	Den Haag
Plaats	Den Haag
Toponiem	Duinstraat
x,y-coördinaten	78995/457664 79053/457666 79010/45772279062/457705
CMA/AMK-status	nvt
Archis-monumentnummer	nvt
Archis-waarnemingsnummer	nvt
Oppervlakte plangebied	Circa 0,25 ha.
Oppervlakte onderzoeksgebied	Lengte begeleiding riooltracé: circa 200 m.
Huidig grondgebruik	Straat/openbare ruimte
Grondwaterpeil	3 m +NAP meetpunt Scheveningseweg 57, op 2-11-2018
NAP maaiveld	Tussen 3,60 m +NAP (Scheveningseweg) en 4,70 + NAP (Duinstraat)
Start werkzaamheden	Voorjaar 2019

HOOFDSTUK 2 AANLEIDING EN MOTIVERING VAN HET ONDERZOEK

2.1 Aanleiding en motivering

In het kader van de aanleg van het nieuwe tramtracé voor de NRR, worden in Scheveningen enkele straten heringericht. Dit betreft onder meer de kruising van de Duinstraat met de Scheveningseweg en de Prins Willemstraat (afb. 1). Hier wordt de bestaande kruising vervangen door een rotonde. Gelijktijdig wordt de oude riolering verwijderd en (deels in een nieuw tracé) riolering aangelegd. Het aanleggen van de rotonde en de bijbehorende rioleringswerkzaamheden op deze plek vinden separaat en voorafgaand aan de overige werkzaamheden plaats. Uitvoering is voorzien in het voorjaar van 2019.

Het plangebied heeft volgens de Archeologische Waarden- en Verwachtingenkaart van de gemeente Den Haag een archeologische verwachting en een dubbelbestemming Waarde - Archeologie in het bestemmingsplan Scheveningen Dorp. Bij bodemingrepen groter dan 50 m² en dieper dan 50 cm onder maaiveld, kan archeologisch onderzoek verplicht gesteld worden. De voorgenomen rioleringswerkzaamheden overschrijden deze vrijstellingsgrenzen. Daarom heeft het bevoegd gezag besloten dat tijdens de rioleringswerkzaamheden archeologisch onderzoek noodzakelijk is in de vorm van boringen en waarnemingen (Inventariserend Veldonderzoek-Overig [IVO-O]). Het betreft hier een IVO-O conform Haags protocol. Dat wil zeggen dat het IVO-O primair tot doel heeft om via de werkzaamheden informatie te verzamelen ter toetsing van het Haagse archeologiebeleid en beleidsinstrumenten (d.w.z. de Archeologische Waarden- en Verwachtingenkaart/ AWVK en de Nieuwe geologische kaart van Den Haag en Rijswijk) om deze bij herijking zo nodig scherp te kunnen stellen. Het IVO-O wordt uitgevoerd conform dit Programma van Eisen.

HOOFDSTUK 3 EERDER UITGEVOERD ONDERZOEK

In het plangebied zelf heeft geen eerder onderzoek plaatsgevonden. Er bevindt zich geen bekende vindplaats. In de directe omgeving van het plangebied zijn meerdere archeologische onderzoeken uitgevoerd en vindplaatsen aangetroffen (zie hoofdstuk 4).

HOOFDSTUK 4 GESPECIFICEERDE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

4.1 Regionale archeologische en cultuurlandschappelijke context

Geologie

Volgens de Nieuwe Geologische Kaart van Den Haag en Rijswijk ligt het plangebied op een met Jong Duinzand overstoven strandwal met lage duinen. Op de kaart is dit aangegeven als Laag van Den Haag, dikker dan 2 m, op oudere afzettingen van het Laagpakket van Schoorl en Laagpakket van Zandvoort (afb. 2). Strandwallen lopen min of meer parallel aan de kustlijn en zijn duizenden jaren geleden gevormd onder invloed van de zee. Wanneer de strandwallen een dusdanige hoogte bereikten dat ze permanent droog beleven liggen, stoot het zand op tot lage duinen. Op dit oude landschap ligt een pakket duinzand van de Laag van Den Haag (jong duin), gevormd door overstuivingen tussen de 11^e tot de 17^e eeuw.

Uit eerder onderzoek in het strandwallengebied is bekend dat op de hoger gelegen duinen, inclusief de flanken, bewoningsporen uit de prehistorie bewaard kunnen zijn gebleven. Op de hoogste delen van dit oude landschap kunnen deze sporen door winderosie zijn aangetast. De afdekking door een laag stuifzand (Jong Duin) kan ook een conserverende werking hebben. Door de begeleiding van de rioolwerkzaamheden kan een beter beeld ontstaan van de dynamiek van erosie, verstuiving en depositie in het strandwallengebied in dit deel van Den Haag en de invloed daarvan op de bewoonbaarheid van het (plan)gebied.

Archeologie

Strandwallen kennen een lange bewoningsgeschiedenis, al vrij snel na het ontstaan ervan zijn ze geschikt voor bewoning. In de omgeving van het plangebied zijn dan ook diverse vindplaatsen bekend (zie hierna). Op de kaart van Kruikius uit 1712 ligt het plangebied buiten het historische centrum van Scheveningen (afb. 3). Het grootste gedeelte van dit gebied was door overstuivingen in de middeleeuwen nagenoeg onbewoonbaar. Door het plangebied loopt de in de 17de eeuw aangelegde Scheveningseweg. Ter hoogte van de Duinstraat loopt een duinpad. Deze situatie heeft tot ver in de 19de eeuw voortgeduurd. Langs de Scheveningseweg worden in de tweede helft van de 19de eeuw steeds meer statige huizen gebouwd. De Duinstraat werd in 1878 aangelegd. Het plangebied behoudt zijn functie als weg. Behoudens een recente kiosk aan de Scheveningseweg, tegenover de Duinstraat, is het plangebied altijd onbebouwd geweest.

Het plangebied ligt direct naast het Statenkwartier, dat een archeologisch rijk gebied is en als archeologisch monument is aangewezen.¹ Op circa 400-600 m afstand van het plangebied liggen twee bekende vindplaatsen. Ter hoogte van de Scheveningseweg 62 – 66 gaat het om twee Romeinse bewoningsfasen (nr. 76 op afb. 2).² Eén wordt gedomineerd door handgevoormd aardewerk en stamt uit de eerste helft van de 2de eeuw. De tweede fase dateert uit het laatste kwart van de 2de en de eerste helft van de 3de eeuw. Deze vindplaats wordt gedomineerd door gedraaid Romeins aardewerk. Een

¹ ARCHIS, archeologisch monument nummer 4032.

² Vos e.a. 2007, vpl 76.

andere opvallende vondstgroep uit deze laatste fase van de Romeinse bewoning is de grote hoeveelheid metaalvondsten die een militaire achtergrond heeft.³ Rond de Johan van Oldenbarneveltlaan en het Frankenslag is een vroegmiddeleeuwse vindplaats aangetroffen met verschillende boerderijplattegronden en hutkommen (nr. 75 op afb. 2).⁴

In de directe omgeving van het plangebied zijn meerder onderzoeken uitgevoerd.

- Een booronderzoek aan de Scheveningseweg bij het Lycee Française in 1991 leverde geen archeologische bodemlagen op. Het plangebied werd vrijgegeven.⁵
- In 1997 is een boring uitgevoerd in de Duinstraat (SCH97b op afb. 2). Onder een dik pakket jong duinzand werd op 2,30 – 2,10 m +NAP kalkloos, geel-grijs zand opgeboord, dat geïnterpreteerd is als mogelijk oud duinzand.⁶
- Ter hoogte van de Scheveningseweg 114-120 is in 1998 een booronderzoek uitgevoerd. Alle boringen liepen hier vast in puin.⁷
- In het kader van een bouwaanvraag werd in 2001 een booronderzoek uitgevoerd op het perceel Scheveningseweg 110 (SCH01b op afb. 2). Hierbij werd tot 0,40 m +NAP alleen jong duinzand aangetroffen met daarin enkele dunne humeuze natuurlijke bodems. Er werden geen archeologische indicatoren aangetroffen.⁸
- In 2009 is voor de aanleg van een kelder op het perceel Duinstraat 4 een bureau- en verkennend booronderzoek uitgevoerd (DUS09b op afb. 2). Op basis van het bureauonderzoek geldt een verwachting voor sporen uit de prehistorie tot en met de late middeleeuwen. Het booronderzoek heeft aangetoond dat de bodemopbouw overeenkomt met de aangegeven bodemopbouw op de Nieuwe Geologische kaart van Den Haag en Rijswijk. In één boring langs de Duinstraat is een humeuze laag zand aangetroffen, die geïnterpreteerd is als een natuurlijk gevormde bodem op het duin. In geen van de boringen is een aanwijzing voor archeologie gevonden. Op basis daarvan is het plangebied vrijgegeven voor ontwikkeling.⁹
- Voor de bouw van een supermarkt en appartementencomplex met parkeergarage aan de Badhuisstraat 215-225, heeft een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek plaatsgevonden. Op basis van het bureauonderzoek werden archeologische resten verwacht uit de perioden ijzertijd tot en met nieuwe tijd. Bij het veldonderzoek zijn er geen archeologische waarden aangetroffen. In enkele boringen werd wel een (restant van een) slecht ontwikkelde natuurlijke bodem op het duin opgeboord. Het plangebied is daarop vrijgegeven.¹⁰

4.2 Aard en ouderdom van de verwachte vindplaats(en)

Het plangebied heeft op grond van de ligging in een strandwallenlandschap een archeologische verwachting voor sporen en resten vanaf de bronstijd tot en met de nieuwe tijd. Hierbij kan gedacht worden aan nederzettingen, grafvelden en off-site sporen zoals akkers, verkavelingssloten, greppels, paden en wegen. Archeologische resten uit de bronstijd tot en met vroege middeleeuwen kunnen worden verwacht op de strandwal. Vanaf de (late) middeleeuwen lag het plangebied in met Jong Duinzand overstoven duingebied.

De hoogteligging waarop vindplaatsen over het algemeen worden aangetroffen in dit deel van Den Haag ligt tussen de 0,5 m en 3,5 m + NAP. Door erosie van het oude duinlandschap die in dit gebied heeft plaatsgevonden is het mogelijk dat archeologische

³ Waasdorp 1999.

⁴ Vos e.a. 2007, vpl 75.

⁵ Waasdorp en Boersma 1991.

⁶ Intern verslag afdeling Archeologie.

⁷ Bron: Webgis.

⁸ Rieffe en Krispijn 2001.

⁹ Nicholson en Van de Mijle-Meijer 2009

¹⁰ Vissinga en Teekens 2013.

niveaus slechts gedeeltelijk of helemaal niet meer bewaard zijn gebleven. Als dat zo is dan zijn die gegevens van belang wanneer te zijner tijd de Archeologische waarden- en Verwachtingenkaart wordt geactualiseerd.

periode	geologie of landschap (op basis BO)	complextypen	Verwachting
BR/IJZ	Strandwal	akkers, wegen, greppels/verkaveling, woonplaatsen, graven	Bronstijd: laag ijzertijd: hoog
ROM/MEV	Strandwal	akkers, wegen, greppels/verkaveling, woonplaatsen, graven	hoog
ME/NT	Overstoven duingebied	Greppels, akkers, verkaveling	hoog

4.3 Archeologische stratigrafie en diepte van vondstlagen

Bronstijd – vroegmiddeleeuwse vindplaatsen bevinden zich op of in het Oude Duin (Laag van Voorburg). Over het algemeen ligt het oude duinniveau in dit deel van Den Haag tussen de 0,5 m en 3,5 m + NAP. Vindplaatsen uit de (late) middeleeuwen kunnen zich bevinden in Jong Duin afzettingen (Laag van Den Haag).

Het maaiveld kruising Duinstraat/Scheveningseweg ligt op 3,60 +NAP. Richting de Duinstraat loopt het maaiveld op tot 4,70 m +NAP in het westen van het plangebied.

4.4 Gaafheid en conservering

Het gemiddelde grondwaterpeil ligt op ongeveer 3 m +NAP. In eventuele archeologische niveaus die boven het gemiddelde grondwaterniveau liggen, zullen door de droge condities eventuele organische archeologische resten waarschijnlijk matig of slecht geconserveerd zijn. Verbrande organische resten (zaden, hout, bot etc.) kunnen wel goed bewaard zijn. Boven het grondwaterniveau kan bot wel goed geconserveerd zijn, als gevolg van afdekking met (kalkhoudend) Jong Duinzand. Anorganische resten zijn waarschijnlijk goed bewaard. In archeologische niveaus die onder het grondwaterniveau liggen kunnen organische resten wel goed bewaard zijn gebleven.

Er is mogelijk sprake van erosie van het oude duinniveau, waardoor bodems op het oude duin zijn aangetast of mogelijk geheel verdwenen.

HOOFDSTUK 5 DOELSTELLING EN VRAAGSTELLING

5.1 Doelstelling

De doelstelling van het IVO-O is het verkrijgen van aanvullend inzicht in de geologie in dit gebied en het vaststellen van de aanwezigheid van archeologische niveaus duidend op bewoning of landgebruik zoals aangegeven in paragraaf 4.2. Ook de mate van verstoring van de opbouw van de ondergrond door erosie moet in beeld worden gebracht.

Op deze wijze kunnen ook het Haagse archeologiebeleid en de beleidsinstrumenten (d.w.z. de Archeologische Waarden- en Verwachtingenkaart/AWVK¹¹ en de Nieuwe geologische kaart van Den Haag en Rijswijk¹²) waar van toepassing bijgesteld en zo nodig scherp gesteld worden.

5.2 Relatie met NOaA en/of andere onderzoekskaders

De Gemeentelijke Onderzoeksagenda (GOA) geldt als onderzoekskader.¹³ De waarnemingen passen in het kader van vraagstellingen inzake het strandwallengebied

¹¹ Alkemade 2011.

¹² Vos e.a. 2007.

¹³ Bulten et al. 2009.

zoals die in de GOA zijn geformuleerd. Met betrekking tot de strandwallen is er sprake van een kennislacune.

5.3 Vraagstelling

Beschrijf de geologische ontwikkeling van het gebied. Zijn er archeologische niveaus aanwezig in het plangebied?

5.4 Onderzoeksvragen

- *Hoe is de geologische opbouw van de ondergrond in het onderzoeksgebied?*
- *In welke mate is de oorspronkelijke opbouw van de ondergrond bewaard gebleven?*
- *Is er sprake van erosie en zo ja, zijn hierdoor archeologische niveaus of vindplaatsen aangetast?*
- *Zijn er nog (resten van) archeologische niveaus aanwezig? En zo ja, wat is de omvang, aard, ouderdom, gaafheid en conservering daarvan?*
- *Hoe verhouden de resultaten van het onderzoek zich tot onderzoeken in de omgeving?*
- *In welke mate stemt het beeld van de opbouw van de ondergrond overeen met het beeld dat geschetst wordt op de Nieuwe geologische kaart van Den Haag en Rijswijk?*
- *Kan er op basis van het onderzoek een aanpassing van de archeologische verwachting en de Archeologische Waarden- en Verwachtingenkaart Den Haag (AWVK) worden voorgesteld?*

HOOFDSTUK 6 METHODEN EN TECHNIEKEN

6.1 Methoden en technieken

Het verwijderen van de verharding en het graven van de riolerings sleuven bieden gelegenheid om tijdens de werkzaamheden op regelmatige afstanden archeologische waarnemingen en/of boringen uit te voeren. De riolering komt deels in het oude tracé te liggen en deels in een nieuw tracé (zie afb. 4). Voorzover mogelijk moeten hier profielopnames van de sleuf gemaakt worden. Als profielopname niet mogelijk is dienen boringen te worden uitgevoerd in of bij de riolerings sleuf. De ontgravingsdiepte van de riolen varieert van 2,96 m +NAP in de Duinstraat tot 0,20 m +NAP in de Badhuisweg/Prins Willemstraat.

Bij de begeleiding dient om de 25 meter een opname te worden gemaakt van de opbouw van de ondergrond, waarbij de NAP-hoogtes van de verschillende aangetroffen bodemlagen gedocumenteerd worden d.m.v. beschrijving en bij waarnemingen zo mogelijk ook d.m.v. foto.

In het geval van boringen moeten deze worden uitgevoerd met een Edelmanboor (diam. 7cm) of guts tot min. 0,5 m +NAP. De boringen worden in of bij de sleuf gezet om inzicht te krijgen in de opbouw van de ondergrond en eventuele aanwezigheid van antropogene lagen. Indien cultuurlagen met vondstmateriaal aanwezig zijn, moeten de betreffende vondsten worden verzameld.

6.2 Strategie

De exacte locatie van de sleuven wordt uitgezet door de uitvoerder van het rioleringswerk. Vervolgens worden de sleuven machinaal uitgegraven. Door de archeologische prospector dient om de 25 meter een opname te worden gemaakt van de opbouw van de ondergrond in de sleuf. Om eventueel nieuwe vindplaatsen te herkennen worden wand en vlak van de sleuf visueel geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische lagen, vondsten, sporen en structuren. Wanneer deze worden aangetroffen, worden ze ingemeten, gefotografeerd en beschreven.

Wanneer er geen profielopname mogelijk is, wordt om de 25 meter een boring uitgevoerd in of bij de sleuf.

Om de werkzaamheden zo min mogelijk te hinderen wordt met de aannemer afgesproken dat de begeleiding bij voorkeur alleen plaatsvindt op werkdagen tijdens de schafttijd. Wanneer duidelijk is dat een vindplaats in wand of vlak is aangesneden, moet met de projectleider/civiel uitvoerder worden bekeken hoe de archeologische informatie kan worden gedocumenteerd zonder de voortgang van het werk onevenredig te schaden (zie ook: 6.7 Beperkingen).

6.3 Structuren en grondsporen

Eventuele structuren en grondsporen worden alleen gedocumenteerd als ze onderdeel uitmaken van de profielopname. Voor bijzondere gevallen wordt verwezen naar 10.2, overlegmomenten.

6.4 Aardwetenschappelijk onderzoek

Alle (boor)profielen worden beschreven conform de ASB.

6.5 Vondstmateriaal en monsters

Indien vondsten worden aangetroffen worden deze verzameld voor datering. Monsters worden alleen genomen wanneer sprake is van bijzondere organische resten in een herkenbare context. Vondsten en eventuele monsters worden zo opgeslagen dat de kwaliteit van het materiaal tijdens de opslagperiode niet achteruit gaat.

6.6 Dateringstechnieken

Datering vindt plaats aan de hand van stratigrafische informatie en op basis van aardewerk, of ander vondstmateriaal. Datering gebeurt door personen met een aantoonbare kennis van het materiaal.

6.7 Beperkingen

- Plaats en tijdstip van de werkzaamheden worden afgestemd met de toezichthouder/uitvoerder.
- De archeologische werkzaamheden vinden plaats tijdens de civiele werkzaamheden zonder de voortgang van het werk onevenredig te schaden. In het geval er bij de profielopnames in de sleuf een betekenisvolle combinatie van archeologisch interessante laag en vondstmateriaal wordt aangetroffen, zal in overleg met de uitvoerder/projectleider de mogelijkheid worden bekeken om binnen de geplande werkzaamheden een extra profiel- en/of vlakopname te maken om de archeologische informatie veilig te stellen.
- De opdrachtgever/initiatiefnemer is verplicht de archeologische uitvoerder van dit PvE te informeren over eventuele beperkingen, zoals gezondheid, milieu of veiligheid, die van toepassing zijn op de werkzaamheden (zie ook 10.2: Overlegmomenten). Deze informatie wordt ook verwerkt in het door de archeologisch uitvoerder op te stellen Plan van Aanpak (par. 10.3). Indien de uitvoering van dit PvE daarvan hinder ondervindt, wordt de strategie aangepast in overleg met het bevoegd gezag.

HOOFDSTUK 7 UITWERKING EN CONSERVERING

7.1 Structuren en grondsporen

Structuren en grondsporen worden uitgewerkt tot een niveau dat nodig is voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen.

7.2 Analyse aardwetenschappelijke gegevens

De opbouw van de ondergrond in het plangebied wordt beschreven aan de hand van de boringen/waarnemingen. Eventuele vindplaatsen worden gelieerd aan de opbouw van de ondergrond/stratigrafische eenheden. Indien nodig wordt een nieuwe interpretatie van de geologische gegevens in een kaartbeeld gepresenteerd.

7.3 Vondstmateriaal

Vondsten worden gedetermineerd en beschreven ten behoeve van de datering. Eventuele monsters worden gedetermineerd en geanalyseerd ten behoeve van duiding van de vindplaats en/of een landschapsreconstructie in overleg met het bevoegd gezag.

7.4 Beeldrapportage

Van alle sporen en structuren en relevant vondstmateriaal worden foto's gemaakt.

Als onderdeel van de rapportage wordt tenminste opgenomen:

- topografische kaartuitsnede met locatie onderzoeksgebied;
- kaart begrenzing plangebied/on onderzoeksgebied;
- kaart voorkomen en begrenzing vindplaats(en);
- Een locatiekaart en een overzicht van de waarnemingen/boorpunten

HOOFDSTUK 8 (DE)SELECTIE EN CONSERVERING

8.1 Selectie materiaal voor uitwerking

Er worden weinig dateerbare vondsten verwacht. Alle vondsten worden meegenomen uit het veld en gedateerd/geanalyseerd in het kader van uitwerking en de rapportage.

8.2 Selectie materiaal voor deponering en verwijdering

Deselectie en verwijdering van vondstmateriaal gebeurt in overleg met het bevoegd gezag in het kader van deponering.

8.3 Selectie materiaal voor conservering

Conservering van vondstmateriaal gebeurt in overleg met het bevoegd gezag.

HOOFDSTUK 9 DEPONERING

9.1 Eisen betreffende depot

Documentatie en eventuele deponeerbare vondsten (zie 8.2) worden na afronding van het onderzoek overgedragen aan het archeologische depot van de gemeente Den Haag, conform de daarvoor geldende eisen (document *Eisen aan interne deponering*).

Uiterlijk 2 jaar na afronding van het veldwerk worden alle conform PvE gespecificeerde digitale producten overdragen aan het e-depot (www.edna.nl) onder vermelding van het onderzoeksmeldingsnummer.

9.2 Te leveren product

- Plan van Aanpak (zie par. 10.3)
- Eindrapport (uiterlijk 2 jaar na beëindiging van het veldwerk)
- Deponering conform dit PvE en geldende instructies interne deponering.

Het rapport wordt opgesteld conform de specificaties van de laatste versie van de KNA (VS05). De concept-eindversie wordt in digitale vorm aangeleverd aan het hoofd Beleid en Beheer van de afdeling Archeologie (monica.alkemade@denhaag.nl). Na verwerking van eventuele opmerkingen wordt de definitieve versie in analoge¹⁴ en digitale vorm aangeleverd aan het bevoegd gezag. Ook de RCE dient een digitaal exemplaar via Archis toegestuurd te krijgen. Tevens wordt een exemplaar gestuurd naar het Depot van Nederlandse publicaties. Oplevering van het rapport aan de opdrachtgever wordt door de uitvoerder met de opdrachtgever afgestemd.

¹⁴ Alleen indien de opdrachtnemer werkt met analoge rapporten.

HOOFDSTUK 10 RANDVOORWAARDEN EN AANVULLENDE EISEN

10.1 Personele randvoorwaarden

Het onderzoek wordt verricht door een organisatie met geldig certificaat (BRL SIKB 4000 met protocol 4003). Het veldonderzoek wordt uitgevoerd door een team bestaande uit een (senior) KNA prospector en een veldmedewerker.

De uitwerking wordt verzorgd door een (senior) KNA prospector, aangevuld door een (senior) KNA archeoloog indien tijdens het IVO-O betekenisvolle sporen, structuren en vondsten worden aangetroffen.

De rapportage wordt geautoriseerd door een senior KNA archeoloog.

10.2 Overlegmomenten

- Deelname startoverleg van de uitvoerder om strategie te bespreken en af te stemmen.
- Overleg met uitvoerder indien benodigd.
- Terugkoppeling met hoofd Uitvoering en Onderzoek en hoofd Beleid en Beheer, afdeling Archeologie/DSB indien er zich tijdens het IVO-O situaties voordoen of vondsten/sporen worden aangetroffen die buiten de strekking van dit PvE vallen, danwel wanneer de resultaten daar aanleiding toe geven.

10.3 Kwaliteitsbewaking, toezicht, overleg en evaluatie

De archeologisch uitvoerder is verplicht te werken volgens een door het bevoegd gezag goedgekeurd Plan van Aanpak (zie ook par. 6.7). Het PvE wordt daarvoor omgewerkt tot een document waarin de resultaten van het startoverleg, doel, aanpak, afspraken, actoren, veiligheid e.d. worden beschreven. Het PvA wordt uiterlijk 1 week van tevoren ter autorisatie aangeleverd aan het bevoegd gezag. Tijdens het veldwerk worden de werkzaamheden bijgehouden in dagrapporten.

Indien om veiligheids, civieltechnische/milieukundige of archeologisch-inhoudelijke redenen moet worden afgeweken van het goedgekeurde Plan van Aanpak, wordt het bevoegd gezag hiervan onverwijld op de hoogte gesteld.

10.4 Overige randvoorwaarden en aanvullende eisen

Voor aanvang van de veldwerkzaamheden wordt het onderzoek aangemeld en het goedgekeurde PvA ge-upload in Archis.

Uiterlijk twee weken na beëindiging van het veldwerk worden de eerste bevindingen van grondsporen en vondsten (vondstmeldingen) van het onderzoek gemeld in Archis.

HOOFDSTUK 11 WIJZIGINGEN TEN OPZICHTE VAN HET VASTGESTELDE PVE

11.1 Wijzigingen tijdens het veldwerk

Indien zich situaties voordoen die gevolg hebben voor strategie en methodiek wordt het bevoegd gezag daarvan onverwijld op de hoogte gesteld. Alle wijzigingen worden schriftelijk vastgelegd in de dagrapporten.

11.2 Belangrijke wijzigingen

In overleg met bevoegd gezag (hoofd beleid en beheer), civiel projectleider en de opdrachtgever.

11.3 Procedure van wijziging na de evaluatiefase van het veldwerk

n.v.t.

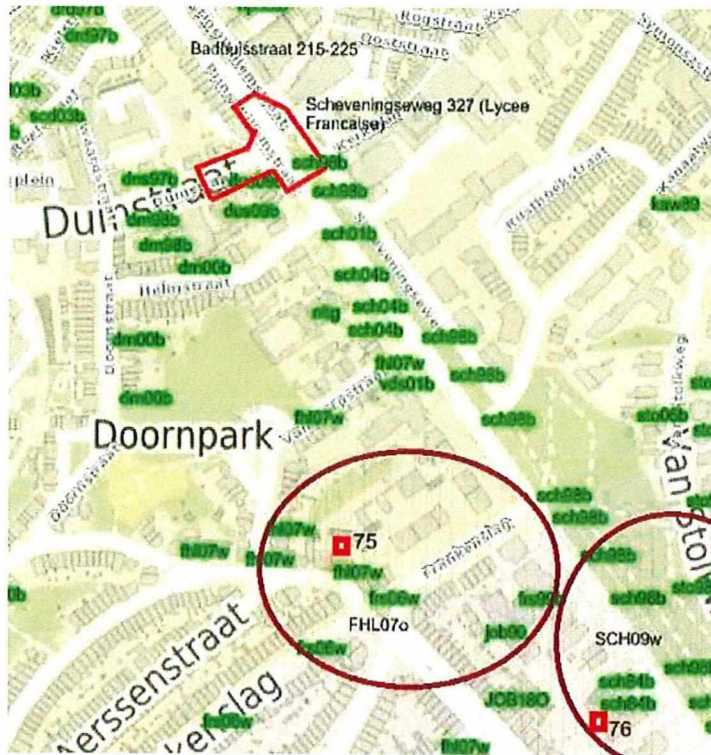
11.4 Procedure van wijziging tijdens uitwerking en conservering

In overleg met bevoegd gezag (hoofd beleid en beheer) en opdrachtgever.

LITERATUUR EN BIJLAGE

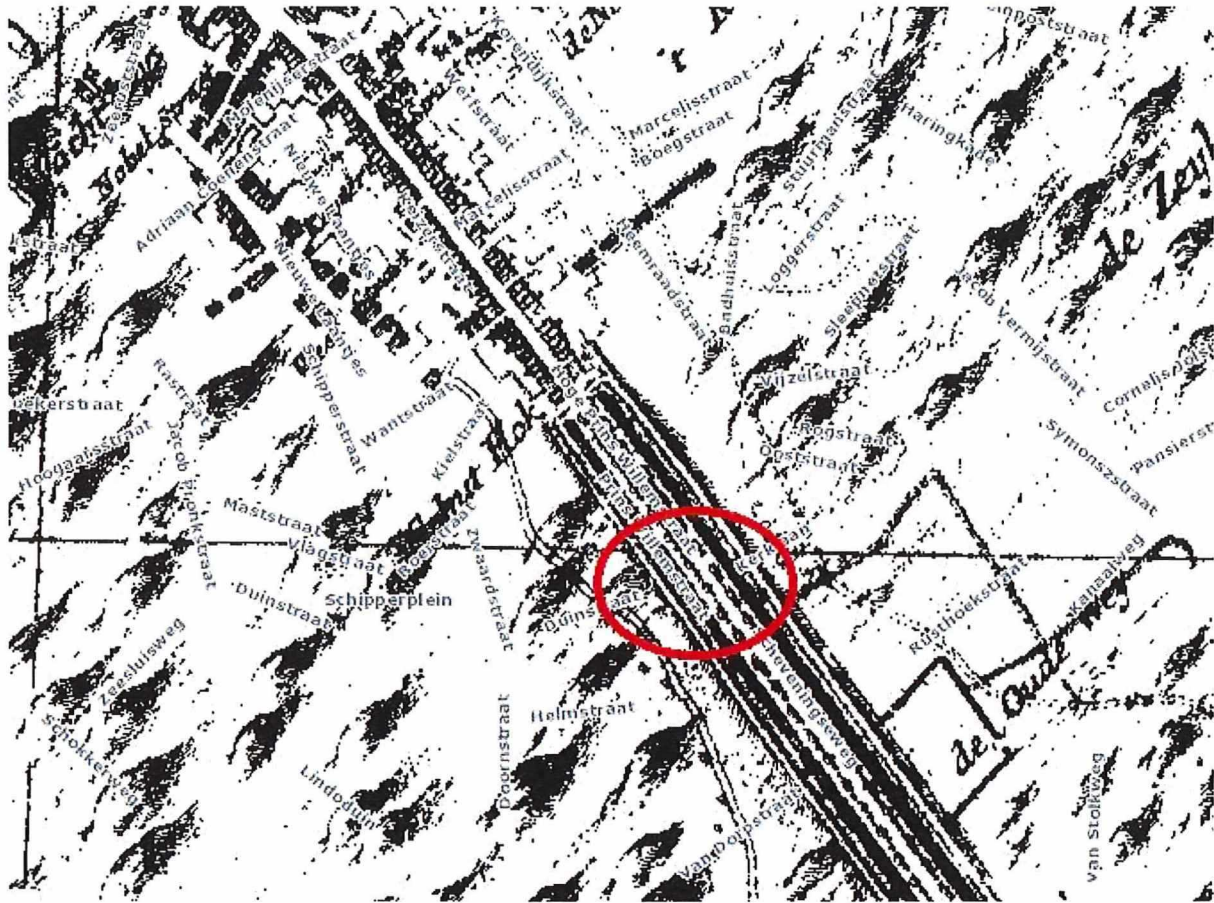
- Alkemade, M.M.M., 2011, *Toelichting op de Archeologische Waarden- en Verwachtingenkaart Den Haag* (AWVK). Haagse Archelologische Rapportage 1106. Den Haag.
- Bulten, E.E.B., A. Pavlovic, E.C. Rieffe, H.A.R. Siemons, M.M.A. van Veen en J.A. Waasdorp, 2009, *Gemeentelijke Onderzoeksagenda Archeologie (GOaA) Gemeente Den Haag*. (Rapport 0908. Afdeling Archeologie). Den Haag.
- Nicholson, C.C. en R. van de Mijle-Meijer, 2009, *Duinstraat 4 Gemeente Den Haag. Bureauonderzoek en Inventariserende veldonderzoek-boringen*. (Rapport 0909). Den Haag.
- Rieffe, E.C. en G.H. Krispijn, 2001, *Boringen Scheveningseweg 110*. Intern rapport afdeling Archeologie. Den Haag.
- Vissinga, A. en P.C. Teekens, 2013, *Archeologisch bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek (verkennende fase) in het plangebied Scheveningen - Badhuisstraat 215-225*. (Archeologische Rapporten Oranjewoud 2013/7). Heerenveen.
- Vos, P.C., E.C. Rieffe, en E.E.B. Bulten, 2007, *Nieuwe geologische kaart van Den Haag en Rijswijk*. Den Haag.
- Waasdorp, J.A. en M.E. Boersma, 1991, *Verslag boringen Gouden Wieken*. Intern rapport afdeling Archeologie. Den Haag.
- Waasdorp, J.A., 1999, *Van Romeinse soldaten en Cananefaten. Gebruiksvoorwerpen van de Scheveningseweg*. (VOM-reeks 1999-2). Den Haag.
- Zonder auteur, 1997, *Boringen Duinstraat en Kielstraat/Drogersdijk*. Intern rapport afdeling Archeologie. Den Haag.

Bijlage: ontwerptekening

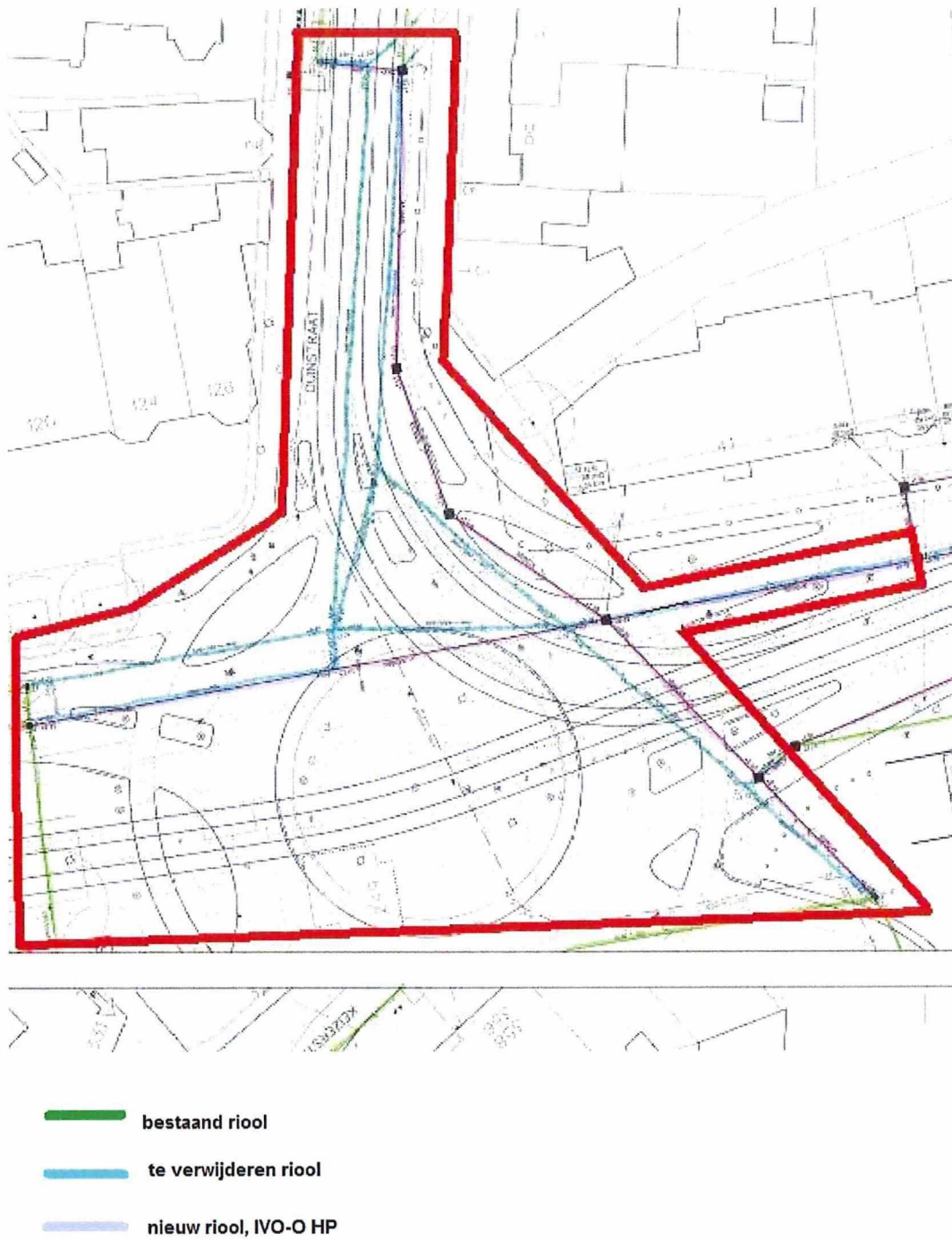

- Plangebied
- Vindplaats Nieuwe Geologische Kaart van Den Haag en Rijswijk
- Laag van Den Haag, dikker dan 2 m, op oudere afzettingen van het Laagpakket van Schoorl en Laagpakket van Zandvoort

Afb. 2 Het plangebied, vindplaatsen en onderzoeken in de omgeving, met als achtergrond de Nieuwe geologische kaart van Den Haag en Rijswijk.

Afb. 3 Het plangebied op de kaart van Kruikius uit 1712.

Afb. 4. Ontwerptekening rotonde Duinstraat, met de te begeleiden riooltracé's binnen de rode contour.